

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Variarvm Lectionvm Libri Dvo Theodori Canteri
Vltraiectini**

Canter, Dirk

Antverpiæ, M. D. LXXIII.

Arnobij antiqua lectio defensa, necnon & Minutius Felix & Cyprianus ab
eodem errore vindicati. Cap. 17.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70886](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70886)

Arnobij antiqua lectio defensa: nec non & Minutius Felix & Cyprianus ab eodem errore vindicati.

CAP. XVII.

SATIS reprehendi non potest quorundā superioris saculi temeritas, ne dicam audacia, qui quilibet in antiquis & classicis scriptoribus corrigere ac emendare ausi fuerunt, addendo, mutando, tollendo, pro libitu & arbitrio contra fidem omnium exemplarium, qua extant: cum praesertim nullam idoneam adferat causam, cur id ab illis factum sit, nisi quia aliter non intelligant. Sed quæ ista est impudentia emendare quæ nesciatis? docere alios velle, ipsos adhuc docendos? antiquam scripturam oblitescere, vestram licet falsam substituere velle? Atque hinc factum (proh dolor) ut in omnibus propemodum libris, nihil sanum & integrum relictum fuerit. Et si studium illud, siue cacœthes scribendi & emendandi eo quo cæperat pede perrexisset, vix scintilla antiquæ lectionis nobis reliqua fuisset. Sed illa consuetudo tandem (licet serius) tamen abolita est. Nolo dicere non esse licitū loca corrupta ex coniectura & ingenio emendare, quid enim ni? Sed pro libitu qualibet in textum, nulla addita ratione, ut lectio nostra pro vera & antiqua, sine ulla ulteriore & attentiore inquisitione & examinatione habeatur, admittere hoc est illicitum. In antiquis enim scriptoribus religiosè versari debemus, nec quia nos

mentem auctoris non intelligimus, idcirco locum
 mendo non vacat. Sed omnia malumus confunderi,
 & dicitur *ἄνω ἢ κάτω* (quod dicitur proverbio) misceri,
 quam inscientiam atq. inscitiam nostram confiteri.
 Nihil intactū, nihil inexplicatū relinquere ac praeter
 rere volumus. Adeo belle nobis sapere videtur, et om-
 nia scire, nihilq. ignorare, nos nec fugere. Quis
 ista? videlicet ut ostendam istius propemodum
 meritis unum extitisse, superioribus annis Sige-
 mundum Gelenium virum ceteroqui doctissimum
 fuerit enim quātuplus doctus, multis in rebus fa-
 rit oculatus & perspicax: ignoscant mihi tamen
 Gelenij manes, in hac re parum vidit, qui nobis ta-
 lem dedit Arnobium, qualem non agnosceret, apper-
 reuisceret Arnobius. Adeo singula mutavit, pe-
 uerit, corruptit, nihilq. intactum reliquit: & quod
 pessimum est, veram lectionem loco suo mouere, &
 peiorem substituere, saepe non dubitauit. & in
 totus, meo iudicio, fuit, ut sensum semper aliquem
 efficeret, de verbis nihil sollicitus. Sed quam res illa
 sit lubrica, & mali moris, omnes facile animaduer-
 tunt. praesertim cum nusquam rationē mutationis
 reddiderit. Non enim difficile est mutare, sed quod
 mutaueris te recte mutasse comprobare, hoc opus, &
 labor. Induci tamen non possum virum tantum &
 tam magnae eruditionis, tam multarum linguarum
 peritum, quicquam temere, & ratione in consiliis
 non adhibita, fecisse: nisi fortasse aliud agendo huius
 auctori

Ant. Mure
 Varia Lectio
 LIII
 28

auctori operam nauarit, cum tamen hic auctor non partem hominis, nec dimidiatum, sed integrum hominem requirat. Eius autem temeritatis in credendo exemplum vnum atque alterum in medium proferam, ne tam calumniandi, quam veritatis defendenda causa hac dixisse videamur, leuiq; de causa tanti viri manes lacerare. Libro enim primo aduersus Gentes Arnobius sic inquit: Desistite o resci in maledicta conuertere res ~~scilicet~~ nihil ei nocitura qui fecit, periculum allatura, sed vobis, periculum, inquam, non paruulum, sed in rebus eximiis, sed in precipuis constitutum. Siquidem res anima preciosa est, nec ipso se homini quicquam potest charius inueniri. nihil (vt memini) magicum, nihil humanum, prestigiosum aut subdolum, nihil fraudis delicti in Christo derideatis. quo in loco cum antea legeretur, nihil vt remini, i vt vos arbitramini, ipse remini, mutauit in memini, nullo sensu, cum tamen sic legendo omnia optimè cohareant. videtur autem mihi non satis asecutus esse vim vocabuli, remini, quandoquidem etiam libro septimo illud è medio sustulerit, & quoddam suum propasuerit. Verba haec sunt: Vos pecorum sanguine, nos cadibus & maetationibus hostiarum gaudere, letari, & in gratiam cum hominibus remissis offensionibus redire opinatis: quae verba longè melius & concinnius antea legebantur, hoc pacto: & in gratiam cum hominibus remini offensionibus redire sopitis. Quis tam adeò iudicio

iudicio carens, qui haec non multo elegantiora exi-
 met. Virtus etiam idem Arnobius aliquoties
 vocabulo remini, ut lib. 4. Cum talia igitur pro-
 & flagitiosa prodigia, non in unum aliquem
 natum, sed in omnem pariter superiorem gen-
 quam esse vos remini, sine ullius exceptione
 audetis salva verecundia dicere, aut esse nos
 aut vos pios. lib. 3. Hocine est illud fastidiosum
 strum, sapientia ~~hanc~~ arrogans: qua despicitis
 rudes, et quos omnem scientiam remini rerum
 diuinarum patere. Ibidem paulo supra: Potest
 fieri, ut hi sint, quos esse non remini: & quos
 confiditis, in nulla inueniantur parte natura.
 Sin autem (ut remini) falsa est, & mendacis-
 terpolata fallacibus &c. Huius etiam temeritas
 deceptus esse videtur doctissimus vir Adrianus
 nius, quem honoris gratia nomino, qui eius au-
 ritate confisus, locum Cypriani in libro Quod
 Dij non sunt, emendare conatus est. Sed praes-
 tatus Iunij verba in medium adducere, ex lib. 1. de
 uersariorum cap. 8. ubi sic inquit: Locus est
 diuum Cyprianum libro De idolorum vanitate,
 de prestigiis & impostura demonum, qui
 veritatis prodigium seducunt, agens, ita inquit
 Et Magis inde est ad pernitiosa vel ludicra potentia-
 tus, quorum tamen praecipuus Sosthenes, forma Dei
 veri negat conspici posse, & angelos veros, sed
 eius dicit assistere. qui locus ita est à macula vni-
 canda,

Ant. Mureti
 varia Lectio
 LIII
 28

candus, hoc pacto scribendo: Et Magis (à dæmo-
nibus videlicet) est ad pernitiōsa vel ludicra poten-
tatus, quorum tamen præcipuus Hosthanes. Quam
interpolaturam ne quis ut arrogantem damnet, aut
in culpam vocet, conuinci potest Minutij Felicis ver-
bis, eadē de re, & eadem ferme lege cadentibus, libro
aduersus Gentes ultimo. Forum, inquit, Magorum
& eloquio & negotio primus Hosthanes, & ve-
rum Deum merita maiestate prosequitur, & ange-
lus id est, ministros & nuncios Deo, seu veri, eiusq;
venerationi nouit assistere. Præclara certè hæc est
coniectura, utpote profecta à viro doctissimo, cuiq;
libenter subscribere, & manibus pedibusq;, quod
aiant, in eius sententiam descendere velim: nisi
hæc lectio repugnaret omnibus veteribus libris.
Primo quidem apud Cyprianum in omnibus editio-
nibus legitur Sosthenes; præterquam in postrema
Morelij, quem Iunij emendationem secutum esse
opinor. Certè in veteri manu exarato codice, quem
mihi Petrus Daniel vir doctissimus pariter ac hu-
manissimus vtendum dedit, expressè legitur Sosthe-
nes. Et apud Minutium, quem Iunius ad confir-
mandam suam coniecturam adducit, in codice Ro-
mano, apertè legitur Sosthenes, pro quo Gelenius
substituit Hosthanes. Adeo ni veteres inter se
consentiant, & licet difficile fortasse inuentu
sit, qualis hic Sosthenes fuerit, tamen non te-
nere est hæc lectio reijcienda. Ut ut sit, totum
hoc

hoc eruditioribus indicandum relinquo, & in
 mis doctissimo Iunio.

Notatum Henrici Stephani *μνημονία*
ἀμαρτημῶν.

CAP. XVIII.

NON mihi, ut spero, vitio vertetur, si
 leuiores quaedam, in gratiam studiosorum (non
 enim sophis hac non scribimus) atque adeo carum
μνημονία ἀμαρτημῶν, ne alij deinceps con-
 uentis acquiescentes, decipiatur ac fallatur, hoc
 stro opusculo inserere ac inferre conati fuerim.
 Itaque vir nostri saeculi doctissimus Henricus
 phanus, qui summo iure Typographorum
 appellari potest, inter fragmenta Alcaei refert
 hunc versum:

Αἰδῶς διασαὶ εἶσιν, ἢ μὲν ἔχρησεν, ἢ δ' ἄλλος
 idē auctoritate Plutarchi, qui tamen hoc non
 siquidem ego hunc Plutarchi locum satis intellego
 possum. Citat enim hunc versum, meo quidem
 cio, incerto, ut saepe alias, auctore. Esse autē
 vel vnus Euripides satis negabit, qui sibi hūc
 apud quem in Hippolyto coronato sic legitur:

εἰσι δ' ἠδοῦναι πολλὰ βίαι

μακρὰ τε λέχαι καὶ χολῆ, τερπνὸν κακόν,

Αἰδῶς τε, διασαὶ δ' εἶσιν, ἢ μὲν ἔχρησεν

ἢ δ' ἄλλος οἴκων.

Et ut hoc etiam addam, hic versus non ita legitur

Ant. Mureti
 Variar. Lectio
 LIII
 25